




MEDISCH-HISTORISCHE REFLECTIES OVER FYSIOTHERAPIE
(pijn / klinische neurofysiologie / fysische agentia)

STICHTING GESCHIEDENIS FYSIOTHERAPIE
STUDIEDAG FYSISCHE AGENTIA / FYSISCHE THERAPIE s.s.

SGF-STUDIEDAG, 24 maart 2023
Trefpunt Medische Geschiedenis Nederland (Urk)

OPDRACHT:

'de geschiedenis van pijnconcepten, klinische neurofysiologie en het gebruik van fysische agentia van de middeleeuwen tot het begin van de moderne geneeskunde'



FRITS BUYTENDIJK
(1887-1974)



psychologie
#prof. dr. F. J. J. Buytendijk
Algemene theorie der menselijke houding en beweging

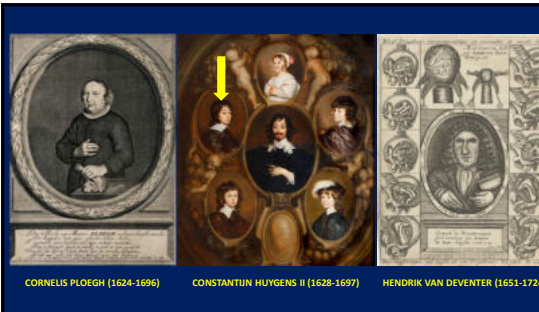


TH. J. A. TERLINDEN
De opkomst van het HEILGYMNASTISCH BEROEP in Nederland in de 19de eeuw
OVER ZELFZAME AMBITIE EN EEN KIEKERLAND

L.F. Babber
Nederlandse Orthopedische Vereniging
1850-2000
De geschiedenis van de orthopedie in Nederland (Nijmegen 1998)

MANUEEL THERAPEUTEN / LEDEZETTERS

- 'De ledezetters in Jisp beschouwen als de manueel therapeuten avant la lettre in Nederland.'
- 'De bakermat voor manuele therapie in Nederland lag in feite dus in dit Noord-Hollandse plaatsje, dat toentertijd bekend was om de vermaarde ledezetters als behandelaars van kreupelheid, dislocaties na fracturen en verminkingen.'
- 'Vóór de komst van chiropractors, osteopaten en manueel therapeuten waren bonesetters de belangrijkste beoefenaars van dit soort behandelingen. Traditioneel bedreven ze hun professie zonder enige formele medische opleiding. Bonesetters hielden zich waarschijnlijk al bezig met het verminderen van gewrichtsdislocaties en het 'resetten' van botbreuken.'



CORNELIS PLOEGH (1624-1696) CONSTANTIJN HUYGENS II (1628-1697) HENDRIK VAN DEVENTER (1651-1724)

DICHOTOMIE MEDISCH(E) BEROEP(EN)

GENEESKUNDE INWENDIG **HEELKUNDE UITWENDIG**

medicinae doctor 'chirurgijn'

MEDISCHE ONDERWIJS


DICHOTOMIE
WAAR LOOPT DE SCHEIDSLIJN ?

Autoriteit <> Empirie
Scientia <> Ars / Technè
Intellectueel <> Manueel
Conceptueel <> Ambachtelijk
Kennis <> Vaardigheden
Kunde <> Kunst

TABBERD **BOEZEROEN**

PARACELSUS (1565)

OPUS CHIRURGICUM

JOANNIS SCULIETI
Barbier, chirurgijn, Heelmeester, Medicus theoreticus

SCIENTIA – CONCEPTUEEL 'TABBERD'

Medicus practicus Medicus theoreticus

ARS – MANUEEL 'BOEZEROEN'

delegeren
assisteren – ondersteunen

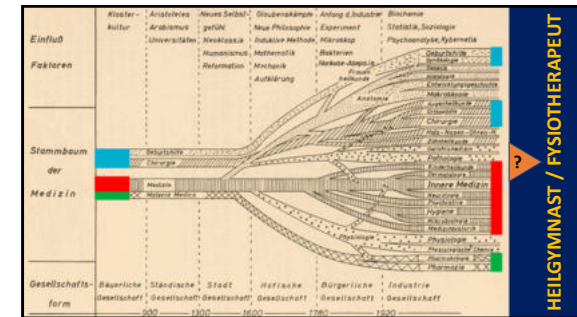
HEELKUNDIGE TERRITORIA / PROTOSPECIALISMEN

1. Militaire chirurgie (veldchirurgijn)
2. Manuele / instrumentele verloskunde en gynaecologie
3. Oogheelkunde (oculist)
4. Tandheelkunde (dentist)
5. Lithotomie (steensnijder)
6. Herniotomie (breuksnijder)
7. Fractuur- en luxatiebehandeling (ledezetter) 
8. Huid- en geslachtsziekten (pokmeester)
9. Infectieziekten (pest, lupus, tinea capitis, enz.)

GENEESKUNDIGE STAATSREGELING 1818



WETTEN VAN THORBECKE 1865

GESCHIEDENIS VAN DE CHIRURGIE: PERIODISERING

< 1500	1550-1750	1750-1815	1815-1865	1865-1945	1945 >
Proto-chirurgie	Galenische chirurgie	Fransen chirurgie	Echelon-chirurgie	Academische chirurgie	Hospitaal-chirurgie

De metamorfose van de 19e-eeuwse heelkunde

1. Van krachtdadig naar daadkrachtig
2. Onthaasting
3. Eenheid van stand, opleiding en wetenschap
4. Academisering
5. Hospitalisering
6. Feminisering van beroep en cliëntèle

PIJN



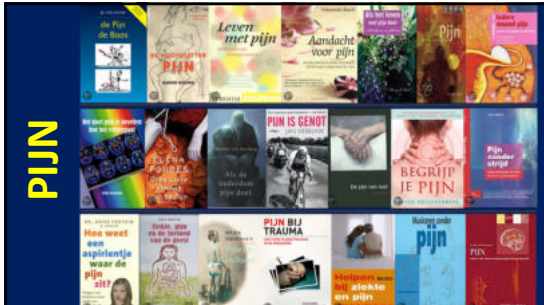
ADRIAAN BROUWER: GEVOEL

ANTISEPSIS



CHARLES BELL: WONDINFECTIE

PIJN



The Kalaupapa leper colony in 1905



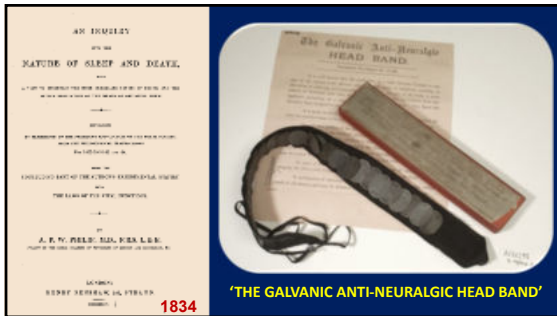
PASSIO CHRISTI IMITATIO CHRISTI



DE TORTURA



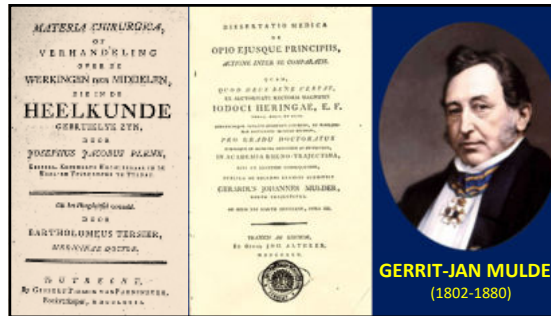
FORTUNATUS FIDELIS (1550-1630), DE RELATIONIBUS MEDICORUM (PALERMO 1602)



AN INQUIRY
into the
NATURE OF SLEEP AND DEATH.
...
BY
J. F. W. PEARL, M.D., F.R.S., F.R.C.S.,
FELLOW OF THE ROYAL SOCIETY OF MEDICINE, AND
FELLOW OF THE ROYAL SOCIETY OF LONDON.

1834

'THE GALVANIC ANTI-NEURALGIC HEAD BAND'



MATERIA CURATORIA,
OF
VERHANDELING
OVER DE
WERKINGEN VAN MIDDELEN,
DIE IN DE
HEELKUNDE
GEBRUIKT ZIJN,
...
DOOR
JOHANNES JACOBUS MULDER,
...
GERRIT-JAN MULDER
(1802-1880)



WILLIAM T.G. MORTON
ETHERNARCOSE 1846



The operating theatre
Metropolitan Hospital, London
1896

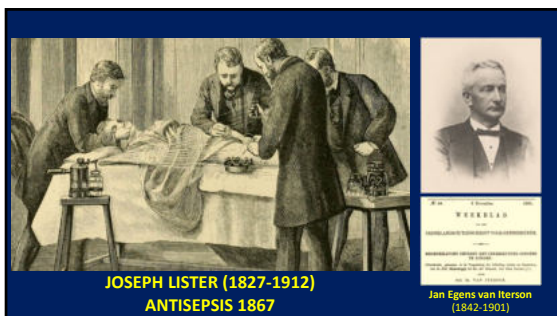


PIJN-MANAGEMENT



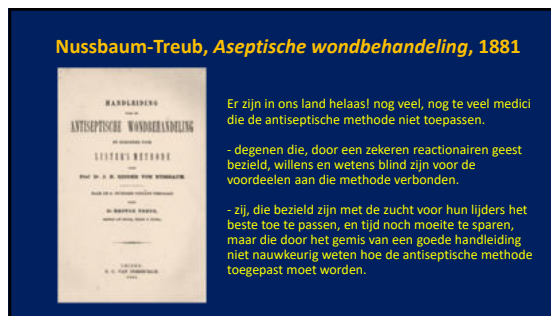
PIJN
ANTISEPSIS

ADRIAAN BROUWER: GEVOEL
CHARLES BELL: WONDFECTIE



JOSEPH LISTER (1827-1912)
ANTISEPSIS 1867

Jan Egens van Iterson
(1842-1901)



Nussbaum-Treub, Aseptische wondbehandeling, 1881

Er zijn in ons land helaas nog veel, nog te veel medici die de antiseptische methode niet toepassen.

- degenen die, door een zekeren reactionairen geest bezield, willens en wetens blind zijn voor de voordeelen aan die methode verbonden.
- zij, die bezield zijn met de zucht voor hun lijdenden het beste toe te passen, en tijd noch moeite te sparen, maar die door het gemis van een goede handleiding niet nauwkeurig weten hoe de antiseptische methode toegepast moet worden.



1882 **J.W.R. Tilanus**
Over de ontwikkeling der chirurgie
25 jaar NTVG

1899 **J. Rotgans**
Eenige bladzijden uit de geschiedenis der chirurgie
dezer eeuw
50 jaar NMG

1907 **J.A. Korteweg**
De ontwikkeling der heilkunde gedurende de laatste
halve eeuw
50 jaar NTVG

WEEKBLAD
NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER
GENEESKUNDE.

Johannes Adr. Korteweg (1851-1930)

De voornaamste wijzigingen in het oorspronkelijke Lister'sche verband

J.A. Korteweg (1907)
De ontwikkeling der heekunde gedurende de laatste halve eeuw

HEIMWEE NAAR DE OUDE CHIRURGIE DE TEGENWOORDIGE AARZELENDE EN TRAGE OPERATIE-WIJZE

THEODOR BILLROTH

PATHO-FYSIOLOGIE

- relatie Carl Ludwig
- herstel van functieverlies
- interventie organ-niveau
- verwijderen organen / orgaandelen
- experimentel benadering: 'construction of surgical procedure'
- technologische vernieuwing
- idee-historische vernieuwing

> CHIRURG ALS FYSIOLOOG

PATHOLOGISCHE ANATOMIE

- relatie Carl von Rokitansky
- relatie interne kliniek (Joseph Skoda)
- sedes morbi
- relatie militaire geneeskunde
- bewegingsapparaat – orthopedie

> CHIRURG ALS ANAATOM

LEERSTOELEN HEELKUNDE TIJDENS DE 'BELLE ÉPOQUE'

	1875	1885	1895	1905	1915
LEIDEN					
UTRECHT					
GRONINGEN					
AMSTERDAM					

DE TRADITIES VAN DE HEELKUNDE TE AMSTERDAM

1828-1873	1873-1877/89	1889-1901	1901-1935
BG			
1867-1893	1893-1920	1920-1945	1945-1973

De ideeën van VERKUIJ over rifeermine en vifrorantie oefenden een tijd lang haar in Daer men niet wist, resorptie te bele werden goepen De brillante door de grootste Fransche chirurg, DUPUYTREN, ROUX, LIZ z. a. maakte plaats voor de plompe, tijdroovende en uiterst de wijze met stompe weefselafschieding door afbranden met zijzer of met met caustische zalven. De methode was w! Met het g... zijzer kwam men ten minste nog binnen perkten tijd klaar, de de caustica (de nog door kwak- gebruikte middelen... herst eerst in een volle HIERMEDE WERD HET MES BIJ DE OPERATIE VERBANNEN ... [en] MAAKTE PLAATS VOOR DE PLOMPE, TIJDROOVENDE EN UITST KWELLENDEN WIJZE DER STOMPE WEEFSELAFSCHIEDING DOOR AFBRANDEN MET GLOEIEND LIJZER OF AFBIJTEN MET CAUSTISCHE ZALVEN ...

J. Rotgans, Eenige bladzijden uit de geschiedenis der chirurgie dezer eeuw (1899)

Tegenover het fatalistisch machteloze standpunt van vroeger staat het pijnlijke zelfverwijt ook over één enkele mislukking. De eischen HET PIJNLIJKE ZELFVERWIJT OOK OVER ÉÉN ENKELE MISLUKKING.

tiense zorg, elke verontreiniging te vermijden, ja elken kans daartoe te ontgaan, staat de eisch het levende weefsel der wondvlakten in geen enkel opzicht door mechanische belediging te schaden en geen hiaten of holten in de wond te dulden, waarin de ingevallen bacteriën zich kunnen onttrekken aan de doodende inwerking van bloed, lymfe of levende weefselcellen.

In den allerlaasten tijd zijn zelfs muilkorven en handschoenen ingevoerd, opdat van mond en handen van den operateur geen bacteriën de wond kunnen bereiken. Doch zijn de resultaten der aseptisch geschoolde chirurgen voldoende om te hopen dat deze zaken zoo goed als de glazen operatie-kamers al te geile uitloopers van den stam der aepsis zullen blijken te zijn.

J. E. VAN IJERSON

Hier, op het terrein der heekunde in haren vollen omvang, behaalt de therapie haar schoonste zegepralen, maar hier worden ook de hoogste eischen gesteld aan de technische vaardigheid.

Wat wij allen noodig hebben is degelijke en grondige kennis der geijkte methoden van onderzoek en behandeling.

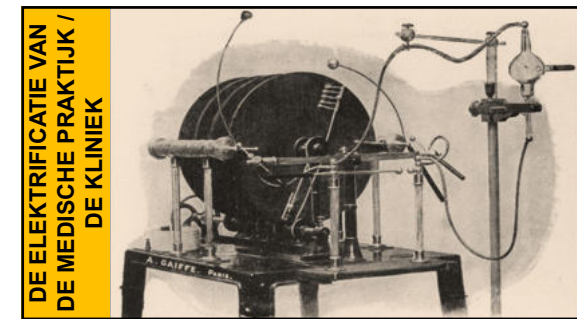
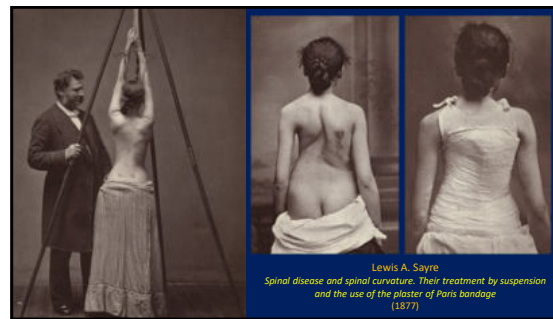
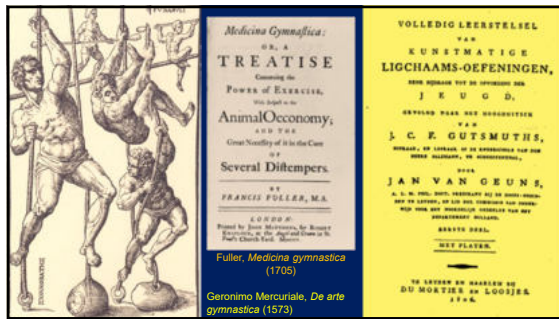
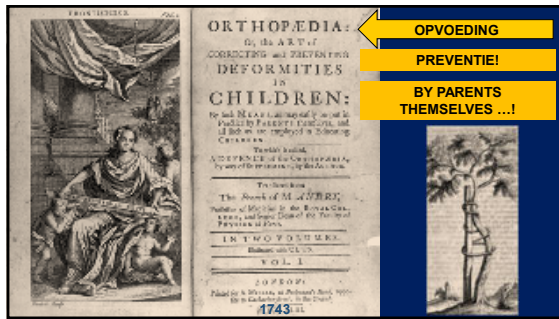
HET MANUELE IN DE ALGEMENE GENEESKUNDE

Wie, mijne heeren, meent tegenwoordig inwendige ziekten te kunnen behandelen ... zonder technische bedrevenheid?

Daarbij komen te pas massage en electriciteit, pneumatische therapie, hypodermoclyse, enteroclyse en andere clysen. Insufflatie, inhalatie, inwikkelingen, baden kunnen schier niet meer worden gemist.


Elk geneesheer moet met de mechanische therapie vertrouwd zijn.

(Van IJerson, NMG Wijnshoten 1887)






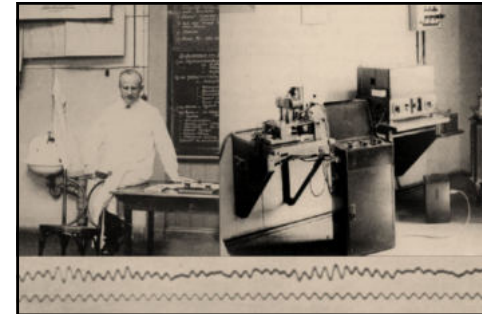
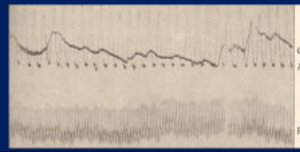
**WILLEM EINTHOVEN
EN DE ONTDEKKING VAN DE
SNAARGALVANOMETER**



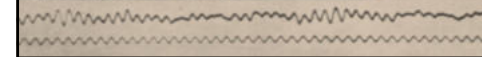
Gerard Heymans (1857-1930)



**Bewustzijns-
inzinkingen en
galvanogrammen**



**Hans Berger (1873-1941)
EEG 1928**



**HEELKUNDIGE VERRICHTINGEN IN DE
HUISPRACTIJK,**

DOOR
Dr. W. F. SUERMONDT, *Privaat-Dozent in de Heelkunde
aan de Rijksuniversiteit te Leiden.*

Dames en Heeren.

De verschillende heelkundige verrichtingen in de huispractijk zijn zóó talrijk, dat het ondoenlijk is ze in één les te bespreken, en dat is ook mijn bedoeling niet, doch ik zal er mij toe bepalen hier en daar enkele groepen uit het onderwerp te doen. Daar de wondbehandeling voor de heelkunde in de huispractijk een der belangrijkste onderwerpen is, zal ik beginnen deze met u te bespreken volgens de in onze clinic geldende principes, waaraan ik dan nog enkele opmerkingen kan vastkroepen.

NTVG 72 (1928) 4377-4386

